

A MŰSZAKI TUDOMÁNYOS TÁJÉKOZTATÓ ÉS PROPAGANDA MUNKA NÉHÁNY ELVI KÉRDÉSE

I.

A népgazdaság fejlődésének egyik döntő tényezője: a dolgozók műszaki műveltségének növelése: szakismeretük és tapasztalataik tervszerű gyarapítása.

A dolgozók műszaki színvonalának növelése a rendszeres:

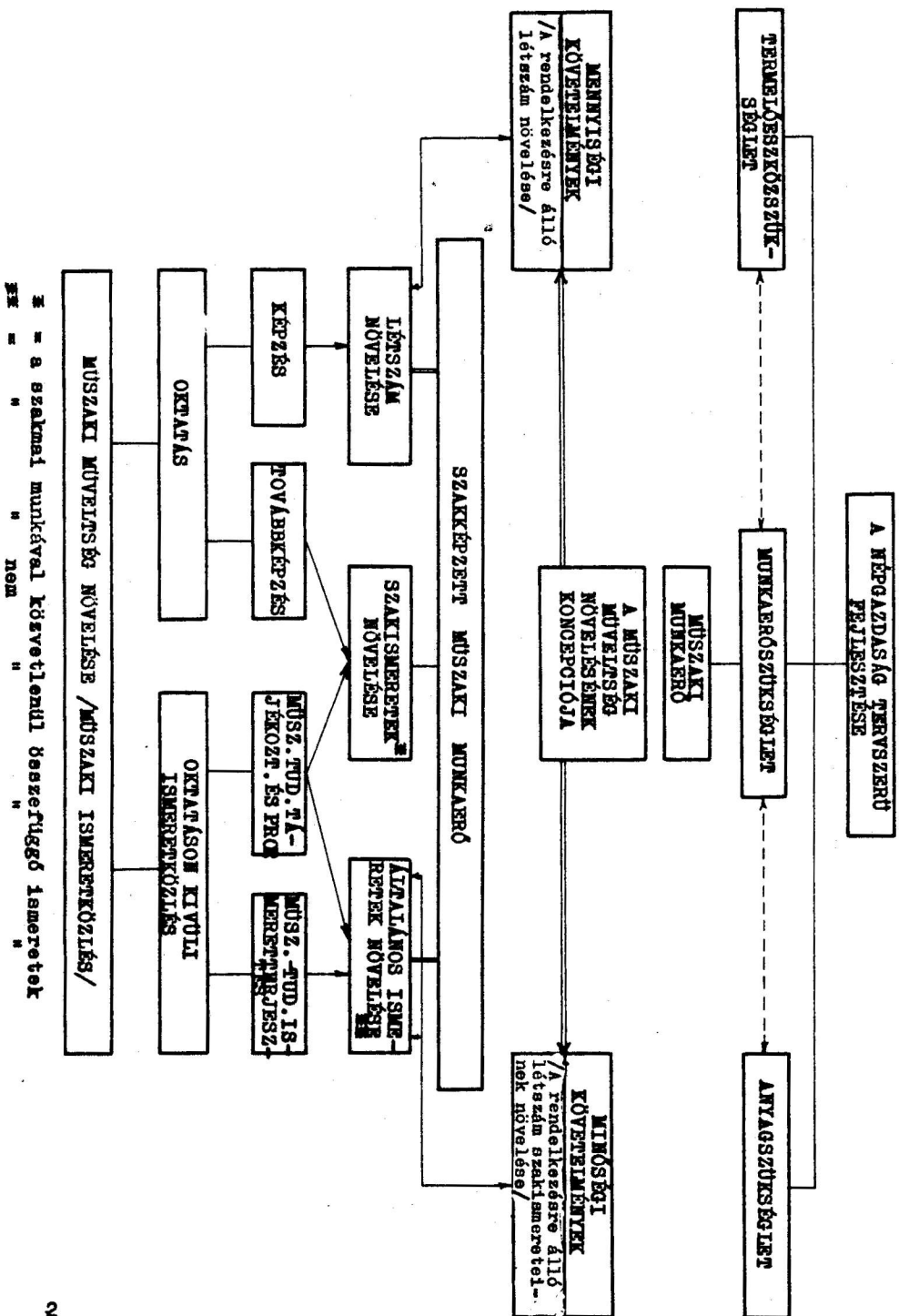
- a/ képzés,
- b/ továbbképzés,
- c/ műszaki tájékoztatás és propaganda - valamint
- d/ a tudományos ismeretterjesztés /népművelés/

formájában történik. /Ld. ábra./

A tudományos kutatók, mérnökök, technikusok, szakmunkások kiképzésük során bizonyos alapismereteket sajátítanak el, majd munkájuk alkalmával gyakorlati tapasztalatokat szereznek. A kiképzésük óta eltelt időben a tudomány és technika, a termelés rohamosan fejlődött; napról napra világszerte új tudományos és technikai eredmények, újabb és újabb termelési tapasztalatok születtek.

Azok a lehetőségek, amelyek az intézményes továbbképzés keretében rendelkezésre állanak /pl. a mérnök-, technikus- és szakmunkás-továbbképző tanfolyamok/ jelenleg e dolgozóknak egyrészt csak kis hányadát képezik tovább, másrészt pedig a kiképzésük óta keletkezett munkájukkal összefüggő, nagymennyiségű ismeretanyagnak csak egy részét képesek felölelni.

*A műszaki-tudományos tájékoztató és propaganda munka egységes, általánosan elfogadott értelmezési köre, valamint a szóhasználat ezen a területen most van kialakulóban. Ezért az egyes cikkekben a szerzők eredeti szóhasználatát megtartottuk, megjegyezve azonban, hogy azok beleillenek a jelen bevezető I. és III. fejezetében foglalt értelmezési körbe. Ennek megfelelően a "műszaki-tudományos tájékoztatás és propaganda" általános kifejezés használatát tartjuk a legmegfelelőbbnek.

A tudomány és technika mai rohamos fejlődésének szakaszában általánosan felismert tény, hogy a világ műszaki-gazdasági színvonalától elmaradnak és ezért a világ gazdasági versenyében is hátrányos helyzetbe kerülnek azok az országok, iparágak, vállalatok, melyeknek vezetői, tudományos kutatói, mérnökei, technikusai és szakmunkásai nem ismerik meg és nem alkalmazzák rendszeresen a szakmájuk területén felhasználható új hazai és külföldi tudományos és műszaki eredményeket, termelési tapasztalatokat. Az ilyen dolgozóknak, vállalatoknak stb. kapcsolata ennek következtében a korszerű technikával megszakad, meglévő tudása is egyre avultabbá válik, csökkent értékű lesz.

II.

Eppen az előbb említett összefüggéseknek a felismerése késztette már az első ipari forradalom óta az egyes vállalatok, sőt országok ipari, gazdasági és társadalmi vezetőit, hogy létrehozzák és fejlesszék a tudományos és műszaki eredmények, a termelési tapasztalatok oktatáson kívüli formákban történő terjesztésének különféle szerveit, eszközeit és formáit.

Különösen nagy jelentőségűvé vált ez a kérdés a második világháború után kibontakozó új ipari forradalom időszakában, a szocialista gazdasági rendszer rohamos fejlődése és a kapitalista gazdasági rendszer feletti műszaki-gazdasági fölényének kialakulása idejében.

A Szovjetunióban a tudomány, a technika és a termelés terén elért általános sikerek és egyes területeken pl. a rakétatechnika terén, az őrreplésben elért világhegemonia, kétségtelül nem kis mértékben köszönhető azoknak a tervszerű intézkedéseknek is, amelyeket a Szovjetunióban, különösen az iparigazgatás 1955 évi átszervezése óta végeztek a műszaki-tudományos tájékoztatás és propaganda szerveinek kiépítése, munkájuk fejlesztése, az országos irányítás és összehangolás terén.

A Szovjetunióhoz hasonlóan a baráti országokban is jelentős intézkedések történtek és eredmények születtek a műszaki-tudományos tájékoztatás és propaganda szervezetének és működésének fejlesztésében, szolgáltatásainak hasznosításában.

Nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy a kapitalista országokban is - a kapitalista viszonyok körülményeinek megfelelő módon és formában - komoly figyelmet és nagy gazdasági erőket fordítanak ezekre a kérdésekre és sok területen komoly eredményeket mutatnak fel.

Hazánkban az MSZMP Politikai Bizottsága 1960 évi júniusi határozata után komoly figyelmet fordítottak a műszaki-tudományos tájékoztatás és propaganda kérdéseire. A Politikai Bizottság határozata megállapította, hogy "a műszaki propaganda" elmarad az iparfejlesztés igényei mögött és feladatul tűzte ki, hogy ezt az elmaradást az ötéves terv során fel kell számolni. Igen fontos a Politikai Bizottságnak az a megállapítása, hogy a műszaki propaganda tevékenységet a műszaki fejlesztés szerves részének kell tekinteni, amelyért a miniszterek, az iparigazgatóságok, a vállalatok vezetői és a társadalmi szervek felelősek.

A határozat óta eltelt évek alatt számos intézkedés és eredmény született e téren, azonban a műszaki-tudományos tájékoztatás és propaganda munkában szükséges fordulat végrehajtása még hátra van.

III.

Szükséges, hogy a képzésen, továbbképzésen, tehát az un. oktatási formákon kívül is folyamatosan eljussanak a dolgozókhoz a legújabb tudományos és műszaki eredmények, termelési tapasztalatok, azok, amelyeket munkájukban, feladataik megoldásában hasznosítani tudnak és amelyek a gyors fejlődés, az újabb eredmények születése következtében még nem avultak el, amelyek tehát még nem váltak csupán "történelmi" értékűvé.

A műszaki-tudományos tájékoztatás és propaganda úgy tekinthető, mint a műszaki szakismeretek oktatáson kívüli rendszeres növelésének formája: a tudományos és műszaki eredmények és a termelési tapasztalatok rendszeres tanulmányozása és tervezzerű terjesztése.

A műszaki-tudományos tájékoztatás és propaganda-munka történelmileg kialakult szervezete és működése /anyagok gyűjtése, feldolgozása, tájékoztató anyagok és eszközök kidolgozása, az anyagok és eszközök forgalmazása és felhasználása/ ma már nem elégíti ki az igényeket.

Ahhoz, hogy a műszaki-tudományos tájékoztatás és propaganda jelenlegi és a népgazdaság fejlesztési tervéből fakadó követelményeknek megfelelő rendszerét és működését kiépítsük, a műszaki-tudományos tájékoztató és propaganda-munka fejlesztésének koncepcióját, a műszaki műveltség emelését célzó koncepció szerves részeként kell kidolgoznunk, tehát összehangolva a műszaki képzés, továbbképzés és ismeretterjesztés fejlesztésével.

De természetesen e koncepciók kidolgozásáig és a koncepciók alapján történő fejlesztés megvalósításáig is komoly lehetőségek vannak a műszaki-tudományos tájékoztatás és propaganda-munka megjavítására egyrészt új intézkedésekkel, másrészt pedig egyszerűen a jelenleg rendelkezésre álló lehetőségek jobb megismerése és összehangoltabb felhasználása révén.

A műszaki műveltség emelésének említett négy formájával hazánkban jelenleg a történelmi fejlődés során kialakult, különböző állami és társadalmi szervek foglalkoznak.

A tudományos és műszaki eredményeket, termelési tapasztalatokat különféle szervek gyűjtik, különféle eszközökön rögzítik, hozzák forgalomba és azokat különböző módszerekkel használják fel.

A műszaki-tudományos tájékoztató és propaganda munka áttekintését, tanulmányozását különféle szempontból lehet tehát végezni.

A következő anyagok a műszaki-tudományos tájékoztatás és propaganda egyes területeinek jelenlegi helyzetével, az ott rendelkezésre álló szolgáltatásokkal, azok igénybevételének módjával és fejlesztésének fontosabb kérdéseivel foglalkoznak, tárgyalják a társadalmi szervezetek a műszaki-tudományos tájékoztatás és propaganda terén végzett munkáját. Nem foglalkoznak azonban az ágazati minisztériumok

műszaki tájékoztató és propaganda tevékenységével, mivel ezeknek rendszere lényegében most alakul ki. Mivel a "Tudományos és Műszaki Tájékoztatás" olvasói a műszaki könyvtárügy és dokumentáció terén tájékozottak, e területtel külön nem foglalkozunk, csupán az e kérdésekben kevésbé járatos olvasók számára közöljük az OMKDK /Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ/ tevékenységének rövid ismertetését.

IV.

E rendszer kialakításában új szakaszt nyitott meg a Kormány az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság /OMFB/ felállítására hozott 1003/1962/I.27./ sz. határozatával. A határozat ugyanis kimondja, hogy:

- az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság országosan irányítja a műszaki tájékoztató és propaganda-munkát; irányítása alatt működik az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ.
- a jelentős műszaki fejlesztési kérdésekben a szakemberek véleményének széleskörű és közvetlen megismerés céljából kongresszusokat, bemutatókat rendez, illetve kezdeményez; valamint egyéb szervek ilyen irányú kezdeményezését véleményezi.
- az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság munkájában szervesen támaszkodik a társadalmi szervek tevékenységére. Az együttműködés során az OMFB igénybe veszi a társadalmi szervek, különösen pedig a Szakszervezetek Országos Tanácsa és egyes szakszervezetek, a Kommunista Ifjúsági Szövetség, a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége és tagegyesületei bíráló javaslatait, tájékoztató és propaganda munkáját a műszaki fejlesztési irányelvek kidolgozásában, megvalósításában és a megvalósítás ellenőrzésében.
- az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság segíti és szakmailag alátámasztja a társadalmi szervezetek a műszaki fejlesztéssel összefüggő tevékenységét, különösen a műszaki propaganda területén.

V.

Ugy véljük, hogy a műszaki-tudományos tájékoztató és propaganda-munkával kapcsolatosan itt közreadott anyagok segítségére lesznek a műszaki-gazdasági vezetőknek, a műszakiak képzésével, továbbképzésével, a műszaki ismeretterjesztéssel foglalkozóknak a jelenlegi helyzet jobb megismerésében, a most is fennálló lehetőségek fokozott felhasználásában, a műszaki-tudományos tájékoztató és propaganda-munka egyes területeinek és egészének fejlesztésében.

DUZS János
a kötet szerkesztője

DUZS, J.: Einige prinzipielle Fragen der technisch-wissenschaftlichen Informations- und Propagandaarbeit

Einer der entscheidenden Faktoren in der Entwicklung der Volkswirtschaft ist die Erhöhung der technischen Bildung der Werktätigen, die planmässige Erweiterung ihrer Fachkenntnisse und Erfahrungen. Zu diesem Zweck sind die verschiedenen Organe, Mittel und Formen für die Verbreitung der wissenschaftlichen und technischen Ergebnisse und Produktionserfahrungen in aussererschulischen Formen ins Leben gerufen und entwickelt worden. Die technisch-wissenschaftliche Information und Propaganda kann als die Form der systematischen Erhöhung der technischen Fachkenntnisse ausser der Schule, als das systematische Studium und als die planmässige Verbreitung der wissenschaftlichen und technischen Errungenschaften und Produktionserfahrungen betrachtet werden. Der einheitliche, allgemein angenommene Deutungskreis der technisch-wissenschaftlichen Informations- und Propagandaarbeit sowie die Nomenklatur für dieses Gebiet ist erst jetzt in Entwicklung begriffen. Die nachfolgenden Arbeiten befassen sich mit dem derzeitigen Stand der einzelnen Gebiete der technisch-wissenschaftlichen Information und Propaganda, mit den zur Verfügung stehenden Dienstleistungen, mit der Art wie diese in Anspruch genommen werden können, mit den wichtigeren Fragen der Entwicklung derselben und besprechen die Arbeit der gesellschaftlichen Organisationen auf dem Gebiet der technisch-wissenschaftlichen Information und Propaganda.

o
o o